СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 15. — Джерзи Сиmі, Н. Дж., субота, 19. січня, 1924. — VOL. XXXII. — No. 15. — Jersey City, N. J., Saturday, January 19, 1924. — THREE CENTS

СЛІДСТВО СЕНАТУ НАД МИРОВИМ ПЛЯНОМ БОКА

ВАШІНГТОН, 17. січня. — Сенат ухвалив резолюцію сенатора Ріда, щоби розвести спеціяльні розсл ди над мировим пляном накладчика Бока, котрого надгорода в сумі 100,000 долярів за найлiпший плян заведення мира в світі припав для пляну попертю Ліґи Народів. Таке визначенне надгороди деякі сенатори вважають платною пропаґандою за Лігою Народів та за втяганнем Злучених Держав у европейську колотнечу.

Слідство вести буде спеціяльна комісія, зложена з 5 сенаторів, з котрих 2 належить до републиканської, 2 до демократичної, а 1 до фармерсько-робітничої партії. Більшість комісії самі противники Ліґи.

Слідство має бути поширене на пропаґанду за податковим проектом Мелона та проти бонуса для жовнірів. Першим свідком в слідтві над пропаґандою за Лігою Народів буде самий Бок.

ЗА „ДИПЛЬОМАТИЧНІ ГЕРБАТИ"

ВАШІНГТОН, 17. січня. — Перед комітетом для заграничних справ в палаті послів ведеться тепер слідство над зменченнем видатків на дипльоматичну службу. Ходить о зменченне видатків на дипльоматичні приняття. Голова федерального консулярного уряду виступив перед сим комітетом з домаганнем, щоби підвисшити пенсії для консулярних урядників, бо лишень в той спосіб буде можна притягнути вартісних людий до сеї служби.

СЕНАТОР ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ПІМСТОЮ ФАРМЕРІВ

ВАШІНГТОН, 17. січня. — Сенатор Брукгарт, один з провідників фармерського бльоку, виголосив в сенаті промову, в котрій остерігав сенаторів перед силою фармерів. Він представляв положенне фармерів, їх втрати за послідні роки та заявив, що їм уже рветься терпець та вони незадовго готові покінчити з правлячою тепер партією в конґресі. Він нарікав, що плян Мелона не заводить справдішних полекш для фармерів.

ПРОПОЗИЦІЯ ЗАВЕДЕННЯ НОВИХ МІР

ВАШІНГТОН, 17. січня. — Сенатор Кінґ вніс проект закона про заведенне в Злучених Державах нових мір і ваг.

Після сього проекту основною мірою так для довжини як і для тягару малаби стати стопа. Від неї малиби виводитися всі другі міри.

ВИБОРЧА БОРОТЬБА ДОВКОЛА КЛЕНА

НЮ ОРЛІНС, Луизіяна, 17. січня. — При передвиборах в сьому стейті, при котрих справа впливу Ку-Клакс-Клена стала чи не найголовнійшим питаннем стейтової політики, противники Клена дістали більше голосів, як його прихильники.

„ГОРІВКА ГІРШАЄ"

НЮ ЙОРК, 17. січня. — Віліем Гайворд, окружний федеральний прокуратор, заявив на основі урядових розслідів, що горівка, яка приходить дорогою пачкарства з кораблів, є щораз гіршого сорта. Уряд ствердив, що бутлеґерські кораблі се пливаючі хемічні ляборатори (робітні), які роблять горівку хемічним способом. Вся та горівка не надається до вжитку.

ЗА ЗНЕСЕННЄМ МИТА НА ПОЖИВУ

ВАШІНГТОН, 17. січня. — В конґресі внесено 11 законопроектів, домагаючихся знесення мита на привезені зі заграниці средства поживи.

„ШЕНАНДОА" ВРАТОВАНИЙ

НЮ ЙОРК, 17. січня. — Великий воздушний корабель „Шенандоа", що зірвався вчора підчас бурі зі щогли, до якої був привязаний, вспів побороти страшний вітер, що дус зі скоростю 75 миль на годину, та заїхати назад на місце осідку. Фльотний уряд уважає сей подвиг доказом, що корабель потрафить опертися всяким вітрам та що його не стріне ніяка пригода в його подорожі до північного бігуна, на котру він незадовго вибирається.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ

КРИСТОБАЛ, Округ Панамського Каналу, 17. січня. — На довколичних водах ведуться тепер великі маневри американської фльоти. В маневрах беруть участь обі ескадри: Атлянтийського і Тихого Океану. Військові знатоки слідять маневри з великою увагою, бо вони мають рішити про нове законодавство про видатки на воєнну фльоту Злучених Держав.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КРУЖЛЯК ВСЕ ЩЕ НА СКАЛІ

ВАШІНГТОН, 17. січня. — Американський кружляк Такома, що підчас бурі заїхав на підводну скалу недалеко від Вера Крус, все ще лежить на скалі. Коло нього стоїть кілька ратункових кораблів. Корабель по части заллятий водою, але його радіова стація функціонує добре. Моряки всі вратовані. Команда корабля каже, що вітер заніс корабель на скали.

МЕКСИКО БУДЕ ПЕРЕСИЛАТИ ВІЙСЬКА ЧЕРЕЗ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ

ВАШІНГТОН, 17. січня. — Мексиканський уряд Обреґона попросив американський уряд о дозвіл переслати свої війска через американську територію, щоби в той спосіб заощадити собі дорогу в поході проти повстанців.

З Вера Крус, осередку повстання, доносять, що повстанці, розлючені на американських нафтярів за незаплаченне на їх руки податку, почали нищити американські нафтові щиби.

НЕ ХОЧЕ ПИНШОВОГО ПРОЄКТУ ВУГЛЕВОГО

ВАШІНГТОН, 17. січня. — Сенатори Пепер відослав назад проект вуглевого закона, зладжений пенилвенійським губернатором Пиншом.

Пиншо каже, що він не буде вже робити дальше ніяких заходів в справі вуглевого законодавства.

НАМОВЛЯЮТЬ КУЛИДЖА ДО ЗАЛАГОДИ ПОДАТКОВОГО НЕПОРОЗУМІННЯ

ВАШІНГТОН, 17. січня. — Провідники конґресової більшости знова відбули з президентом Кулиджом конференцію, щоби наклонити його, щоби він погодив податковий проект Мелона з другими податковими проектами.

ЦІКАВИЙ ПРОЦЕС

Перед стейтовим нюйорським судом в місті Гвайт Плейнс розбирав суд присяжний процес Гариса Сусмана проти його брата Юліяна Сусмана за відшкодованне за ушкодженнє їх батька. Позовник яко виконавець послідної волі свого батька домагався відшкодовання в сумі 10.000 долярів за те, що його брат причинив своєю неувагою смерть батька. Пізваний, везучи в свої мавті цілу родину на якусь родинну забаву, дав поводити автом своїй жені, а ся їхала так скоро, що ажвсі члени родини проти сього протестували. На однім скруті вона й заїха на купу піску. Тоді її муж вхопив за кермове колесо та повернув автомобіль так скоро, що він вивернувся. Батько пізваного та позовника був так тяжко ушкоджений при сьому випадку, що він скоро потім помер в шпитали.

Лава присяжних суддів признала позовникови основу до позву та казала пізваному заплатити до спадкової каси 5,000 долярів.

НЕБУВАЛА ЗИМА

Зі стейту Месечузетса доносять, що понад ним перелетіли вже дики гуси з поворотом в північні краї. В місті Ґрейт Барингтоні, в сьому самому стейті, сторож маґістрату мусів добути машину до кошення трави та обстиргти траву довкола судового будинку.

ШЛЮЗОВАННЄ ДНІПРА І ЕЛЕКТРОФІКАЦІЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Проект величезних гідротехнічних робіт на Дніпрі передбачає збудування могутньої греблі, гідроэбанції і шлюзів біля Кічкасу нижче порогів, а також вириття в Дніпрі морського каналу від Херсона до Кічкаса в 300 кільометрів довжиною. Крім величезних вигід що до електробікації і досягнення безпосердного звязку всього водозбору Дніпра з Чорним морем, це дасть змогу здійснити давно задумані роботи по осушці до 400.000 моргів дніпровських плавнів і зрошенню 500.000 моргів правого берега ріки до Херсону. Зараз розроблюється плян розвитку цієї справи й основну техноекономічну схему для окреслення форм мабутнього споруджения. На переведення всієї цієї кольосальної роботи потрібно 6 літ. Вартість її на радянську валюту — 76½ міліонів золотом.

КОНКУРС НА ПРОЄКТ ПАМЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКА В КИЄВІ

Під проводом голови київського ґуберніяльного виконавчого комітету Гринька, при участи академика А. Кримського, орґанізовано у Києві комітет для збудовання там памятника Тарасови Шевченкови та для заміни тимчасового памятника Шевченкови в Києві постійним монументом. На проєкт памятника відкривається конкурс. В склад комітету по будуванню памятників Шевченкови, крім Гринька і А. Кримського, входять: Горлинський, Яковлів, Внеденський, Курбас, Городовенко, Верхотурський, Терещенко, Онищенко, Біляшевський, Гаркавий, Салька і Бойчук.

КОЛИ ЧОЛОВІК УМИРАЄ

Чоловік не може жити без воздуху довше як 5 мінут. Він умирає, як 10 днів ніраз не спить або тиждень не пє воти, молока, юшки або не їсть страви. Без їди вмирає чоловік не кождий однаково: одні умирають вже по кількох днях, інші можуть видержати досить довго.

ВИСВЯЧЕННЄ ПЕРШОГО ЕПИСКОПА ЯПОНЦЯ.

Недавно висвячено першого японського підданого Дра Мотода, ур. в Корумо 1862 р., що покінчив фільософічні студії в університеті в Пенсилвенії на місцевого епископа.

ЗРАЗОК МАДЯРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

На днях сконфіскували конфіденти державної поліції в Будапешті в кільканадцятьох книгарнях і часописних бюрах коло 10.000 творів, між якими находилися твори Толстого, Золі і Мопассана. Сконфісковані книжки і часописи будуть спалені на подвірю дирекції поліції.

КАНАЗИ ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ

Київський ґуберський продовольчий комітет видав наказ про негайну українізацію всього продовольчого апарату Київщини Діловодство всіх відділів, листування з установами й приватними особами мусить, згідно з цим наказом, негайно перейти на українську мову. Остаточний перехід діловодства а українську мову мусить закінчитися 15-го грудня.

ПРИБУТТЄ ПЕТЛЮРІВЦІВ ДО ВИННИЦІ

Ґазета "Більшовик" містить телеґраму з Винниці з 23/XI, в якій повідомляється про прибуття з Польщі партії колишніх петлюрівців в числі 700 осіб. Всі, що повернулися — подає телеґрама — селяни Поділля. Вони оповідають, що перетерпіли в калішському концентраційному таборі: Нас там держали, як диких звірів, раз на добу давали гарячу страву; за три роки ні разу не давали обмундірування; в додаток до всього примушували нас працювати в панських маєтках під доглядом жандармів. З України чуток ми ніяких не одержували. Коли нас одвідали представники радянської влади, що прочитали нам амнестію, нас абралось понад 700 душ таких, що захотіли повернутися на батьківщину. Ми рішили: будь що буде — гірше, ніж було в таборах не буде. Колишні петлюрівці, — повідомляє телеґрам, — розїхались по селах і взялись до мирної праці.

РОСІЙСЬКА МОВА В ЧЕХІЇ

Чесько-російська Єднота в Празі відкрила курси російської мови для Чехів.

ВИБОРИ НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

В першім кварталі 1924 р. будуть розписані на Підкарпатській Україні вибори послів до чеського парляменту. Сподіваючись, що дотеперішнє число 9 послів до парляменту і 5 до сенату збільшиться о кілька мандатів. Щойно після переведення цих останніх виборів будуть розписані вибори до автономного сойму на Підкарпатській Україні, а це тому, що нема ще опрацьованої виборчої соймової ординації. Чесько-словацький уряд виготовить цю ординацію в порозумінню з нововибраними послами з Підкарпатської України.

РІЧНИЦЯ ЗДОБУТТЯ ПАЛЕСТИНИ.

Недавно відсвятковано в Єрусалимі роковини здобуття Палестини англійськими військами. На богослуженню в церкві св. Юрія були присутні урядники та духовенство всх віроісповідань, рабіни та члени дипльоматичного корпусу.

ЛІБЕРАЛИ ПІДПИРАЮТЬ ПАРТІЮ ПРАЦІ ПРОТИ КОНСЕРВАТИСТІВ

ЛОНДОН, 17. січня. — Нині вніс посол Джан Р. Клайнс, один з провідників Партії Праці, резолюцію про заяву недовіря консервативному правительству Болдвина.

При сій нагоді заявив посол Герберт А. Есквит, провідник лібералів, що він буде голосувати за резолюцією і взиває всіх своїх приклонників, щоб теж голосували за сею резолюцією. Він сказав, що можна подавати ріжні мотиви, чому виборці вислали лібералів до парляменту, але в жадному разі не можна говорити, аби їх вислано для ратовання консервативного правительства.

По заяві Есквита годі вже вірити, аби найшлись ліберали, котрі ще дали-б підперте правительству Болдвина.

Голосованне буде в понеділок. У второк Болдвин уступить і король поручить Ремсеєви Мекданелдови створити новий кабінет.

ЗАГРОЗА ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 17. січня. — Всі заходи провідник в Партії Праці, щоб не допустити до зелізничого страйку в Англії покищо не довели до нічого.

З достовірних кругів запевняють, що страйк таки вибухне в сю неділю.

ЗЛОДІЙСТВА У ФРАНЦІЇ КОШТОМ НІМЦЯ

ПАРИЖ, 17. січня. — Французька влада викрила злодійства й обманства французьких промисловців з північної Франції, котрі поробили фалшиві і крайно пересадні зіставлення шкід, які їм спричинили Німці у війні, в надії, що Німеччина їм стільки заплатить, скільки зажадають.

Досі вже виявилось злодійств і обманств на більше як 20 міліярдів франків. Се значна сума, коли зважити, що досі Франція на відбудову сих сторін видала 60 біліонів франків.

Французька влада вже запорядила арештованне винних осіб.

ПРО НОВІ ВИБОРИ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 17. січня. — В тутешніх політичних кругах говорять, що президент Франції Мільран небаром розвяже парлямент і розпише нові вибори на 6-ого квітня с. р.

ПУАНКАРЕ ДВІЧІ ПОБІДИВ В ПАРЛЯМЕНТІ

ПАРИЖ, 17. січня. — Премієр Пуанкаре осягнув нині у французькому парляменті дві побіди.

Правительство внесло проекти законів про підвишку податків о 20% і про введенне ощадностий в буджеті.

Опозиц я внесла запити, щоб поставити правительство в огонь критики. Але сі запити відложено більшостю голосів і сим двічі признано премієрови Пуанкаре довіре палати послів.

Підчас дебат опозиційні посли счинили бути велику бурю.

У відповідь Пуанкаре заповів, що вибори нового парляменту будуть в маю сього року.

НОВА РЕВОЛЬТА НА УКРАЇНІ

БЕРЛІН, 15. січня. — З України доносять, що там вибухли повстання проти большевиків в Полтавщині і Херсонщині.

Повстанці уладжують теж проти-жидівські погроми. З Харкова наспіла депеша про раненнє 118 Жидів.

СПІР ЗА БОЛЬШЕВИЦЬКІ ГАДЮЧІ ГРОШІ

ПАРИЖ, 17. січня. — Приходи Росії на сей рік обчислив советський комісар скарбу Сокольніков на 1,376,000,000 золотих рублів, а розхід на 1,568,900,000 золотих рублів, значить, недобір вже наперед обчислено на 192,900,000 зотоних рублів.

З уваги на те комісар Сокольніков спротивився видачі комуністичним аґітаторам заграницею 46,000,000 золотих рублів ($23,000,000), які виплачувано „третьому інтернаціоналови", котрий за сі гроші вів пропаганду в чужих державах.

Ізза того комуністи обжалували Соколнікова перед центральним комітетом російської комуністичної партії.

СОЦІЯЛІСТИ В БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ТЮРМАХ

РИҐА, столиця Латвії, 16. січня. — Московський большевицький уряд рішив зменьшити кару соціялістам революціонерам, котрих засуджено і запроторено в тюрму в 1921 році.

Кару смерти замінено засудженим на 5 літ тяжкої тюрми.

Се запоряджено наслідком самовбийства увязненого соціяліста революціонера Морозова, котрий лишив довгий лист, в якому протестує проти большевицьких знущань над політичними вязнями.

ТРИ КОНҐРЕСИ В МОСКВІ

МОСКВА, 17. січня. — Вчерашній день був початком конґресів в Москві, які тепер тут відбудуться. Вчера вечером зачався федеральний конґрес комуністичної партії. В суботу, 19. с. м., зачинається конґрес советів (ніби парлямент), а у второк, 22. с. м., зачнеться федеральний советський конґрес (ніби сенат).

РОСІЙСЬКІ КОМУНІСТИ ОСУДЖУЮТЬ ТРОЦЬКОГО І РАДЕКА

МОСКВА, 17. січня. — Советський комісар війни Леон Троцький хорий. Центральний комітет Р. К. П. (російської комуніст. партії) осудив його виступи проти політики Р. К. П.

Також осудив Кароля Радека, голову публікаційного бюра, за його політику в Німеччині. Закинено йому, що не розумів становища в Н меччині, коли занадто богато числив на розлам серед німецьких фашістів.

КАРА ЗА НЕПРИНЯТТЄ ПАПЕРОВИХ „ГРОШИЙ"

БЕРЛІН, 3. січня. — Суд у Франкфурті засудив одного аптикаря на пів року арешту і грошеву кару в сумі 10 триліонів паперових марок за те, що не хотів від покупця приняти паперових марок за нафту.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тнл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗЕРКАЛО ПРАЦІ.

Виказ руху членів по відділах Українського Народного Союза за другий піврік 1923 року, зладжений головним рекордовим секретарем та поміщений в нинішному числі нашого органу, звертає членам Українського Народного Союза увагу на висліди їх праці за послідного пів року.

Висліди сі на загал гарні. За сей час Український Народний Союз зібрав понад 12 соток нових членів. Рахунок показує, що в сій роботі одні відділи причинилися більше, другі менче. До таких відділів, що причинилися найбільше, належуть відділ 206., котрий, як він робив завсїгди, так і тепер приеднав найбільше число членів, бо своє число 138 збільшив о 26 нових членів. З ним на рівні стоїть відділ 316, котрий теж приеднав нових 26 членів, і то на 125 членів. Другі відділи приеднали менче число нових членів, але коли число нових членів зрівняти з числом старих членів, то тут на першім місци будуть стояти такі відділи, як: відділ 108., котрий, маючи 32 члени, вспів приеднати більше як половину, бо аж 18 нових членів; відділ ч. 23., котрого 15 членів приеднало нових 10 членів; відділ ч. 72., котрий, маючи 23 членів, приеднав нових 13 членів; відділ ч. 388., котрий, маючи 53 члени, зеднав нових 19 членів; відділ ч. 90., котрого 54 члени приеднали собі 24 нові члени.

Так сі відділи, як і другі, які не вспіли вибитися на визначне становище своєю роботою, не покинуть тепер роботи для зеднання нових членів, але зі здвоєною енергією та завзяттем возьмуться до праці, щоби при слідуючім піврічнім розрахунку станути на почеснім становищи в Українськім Народнім Союзі, почеснім, бо в ніякій справі нема почеснійшого місця над місце для тих, що щиро працюють для спільного добра загалу.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА І ГРОШІ.

Американський ґубернатор Філіпін, Вуд має двох синів, які недавно вславились у ґазетах.

Ґазети розписались, що один з них, офіцир біля батька, доробився на спекуляції на Вол Стріт в Ню Йорку 800,000 долярів. Другий знову був президентом якоїсь компанії, котра нічого не мала, а розпродавши шери ветеранам американської армії, звинула гніздо і перестала істнувати.

Преса представила се яко скандал. Сенатори і конґресмени піднесли в Конґресі. Вже заповідали допити. Аж нараз все затихло.

Таксамо як затихло було, коли було розголошено, що голова найвисшого суду Злучених Держав, Тефт побирає крім державної платні також ще $10,000 річно із запису Карнеґія і зроблено з того заміт, що найвисший судя, яко чоловік ні від кого независимий, не повинен брати приватних платень.

Але як се так і те вже ніби забулось. Забути не забулось, але ґазети їм се „дарували", так легко як легко їм прийшли сі гроші. А публика може пригадає собі такі річи аж вчасі президентських виборів.

З ВЕЛИКОЇ ХМАРИ МАЛИЙ ДОЩ.

Американський видавець Едвард Бак оголосив нагороду в сумі $100,000 за найліпший плян, як Америка має співділати з другими державами для осягнення загального мира.

На се він одержав понад 22,000 плянів, з яких назначений ним суд вибрав один, який радить Америці співділати з другими державами задля мира через Ліґу Народів і світовий суд. Значить, через ті аліянтські установи, які Америка відкинула підчас президентських виборів в 1920 році.

Виґравець одержав за сей плян $50,000, а ще одержить другу половину, якщо публика прийме його через плебісцит, який Бак тепер переводить через ґазети, котрі прихильно ставляться до Ліґи Народів.

Прихильники Ліґи Народів певно заявляться за тим пляном, але тепер велика більшість народу Злучених Держав і визначних американських політиків, сенаторів, конґресменів й інших, виразно заявляється проти якоінебудь спілки Злучених Держав з Ліґою Народів і її світовим судом.

Вони бачать, що провід Ліґи Народів в руках аліянтів, які зовсім не „співділають" для мира, але протиділають проти мира і співділати для мира з такими поборниками мира не мають охоти.

Американські ґазети загалом теж не приняли прихильно пляну, за який Бак платить $100,000. Вони кажуть, що се з великої хмари малий дощ. Бо дійсно так, коли з хмари 22,000 плянів принято сей, який вже був і який вже упав.

„ПОХІД НА ВИЛЬНУ".

З Ковна, столиці Литви, повідомляють: При тідкриттю старшинської школи шеф литовського штабу ґенерал Радус-Зенкович висказався у своїй промові, „що небаром прийде час вимаршу на Вильну".

[illegible] ґенерал словами: „Ви взяли Клей[illegible] до Вильни" (яку захопила Польща).

„КОНЦЕПЦІЯ Д-РА БЕНЕША".

Плян міжнародного визнання совітської Росії. — Прага в ролі посередниці між сходом і заходом Европи. — Польща в ролі „пятого колеса".

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Чехословацький міністер закордонних справ д-р Едвард Бенеш протягом останніх місяців вирів у постать міжнародної величини. Коли-б ми схотіли зміряти його значінне тою міркою, яка на біржі прикладається до цінних паперів, то мусіли-б поставити при його імени +++.

Становище зобовязує. Доробившись до становища маленького Талейрана, д-р Бенеш відчув також необхідність мати власну концепцію. Властиво трудно сказати, що прийшло до д-ра Бенеша ранійше: слава чи концепція. Досить, однак, того, що досі ніхто про концепцію д-ра Бенеша не чув. Аж коли по заключенню франко-чеської умови зоря чехословацького дипльомата зассяла найяснійше, тут світ довідався й про істнуванне „концепції д-ра Бенеша".

Ще перед кількома тижнями, коли в італійській палаті послів виступив диктатор Мусоліні з промовою про необхідність офіціяльного визнання совітської Росії, орґан д-ра Бенеша „Чеське Слово" з цього приводу писав:

„Чехословаччина не є великою державою й тому вона собі ніяких експериментів та авантюр позволити не може. Нам отже нема чого квапитися з визнанням совітської Росії".

З цеї заяви можна було зробити висновок, що російське питаннє стоїть для Чехословаччини на останнім місці. Нині-ж, по обзнайомленню з „концепцією д-ра Бенеша", ми бачимо, що в дійсности це питанне стоїть **у самім центрі чехословацької закордонної політики.**

Можна **суб;ктивно** так чи инакше ставитись до питання про визнанне совітської Росії, але **обєктивно** не можна відмовити концепції д-ра Бенеша у слушности й далекосяглости. Бенеш числиться з тим, що Чехословаччина фактично не має ніякого захисту з півночі, заходу й півдня. Від союзної Франції її відділяють: з одного боку — Німеччина, а з другого — німецька Австрія та Швайцарія. Від союзної Югославії її також відділяє та сама німецька Австрія. Більш-менш забезпеченим лишається тільки східний кордон, але й тут є досить неприємний сусід — Польща.

Бенеш, а з ним і всі видатнійші празькі політики, не можуть не бачити, що тільки складна система договорів та умов може забезпечити Чехословаччині повну незайманість. Иншими словами, **в істнуванню Чехословаччини треба заінтересувати можливо більше держав,** можливо більше міжнародних чинників, і то по можливости таких, що територіяльно з нею близько межують.

Великі держави ґарантували істнуванне Чехословаччини версайським та сенжерменським договорами. Але половина Европи тих договорів не визнає, хоч до якогось часу з ими й числиться. Треба отже й ту половину Европи заінтересувати в істнуванню Чехословаччини. Але кого саме? Про Німеччину не може бути й мови. Лишається Росія.

Демократичну й соціялістичну Росію Бенеш вже має по своїм боці, широко відчинивши двері Чехословаччини перед російською поступовою еміґрацією. Але в Росії панують не демократи, а большевики. Останніх можна було-б найлекше купити, визнавши їх уряд. Та **на власну руку** Бенеш не хоче зважитись на цей крок. Це його посварило-б з російською поступовою еміґрацією, а з другого боку — „Чехословаччина е є великою державою й ніяких експериментів та авантюр позволити собі не може"...

Тут і появляється на сцену ота хитромудра „концепція д-ра Бенеша". Совітську Росію повинні наперед визнати **великі** держави, передовсім Франція. Це буде така величезна услуга большевикам, що їх вдячности до д-ра Бенеша й до Чехословаччини не буде краю. Це буде також не аби якою услугою Франції, бо за ціну визнання совітів вона напевне дістане деякі компенсації — напр., визнанне царських довгів. А за своє чесне посередництво Чехословаччина дістане ґарантію свого „стану посідання" і з заходу, і зі сходу.

Здійсненне цеї концепції рівночасно поведе й до другого корисного наслідку: **до ізоляції Польщі.** Не може бути найменшого сумніву, що Чехословаччина дуже недобрим оком досі поглядама на упривілейоване становище Польщі супроти Франції. Позички, зброя, територіяльні уступки (Східна Галичина!) — все досі сипалось на Польщу, як на розбещену дитину. І все це для того, щоб Польща служила барєром між совітами та Німцями. Здійсненнє концепції Бенеша втягує Росію в сферу **безпосередного** впливу французької політики й робить дальші посередницькі услуги Польщі непотрібними. Тим самим **скінчиться й протегованне Польщі з боку Франції,** й всі блага посиплються тоді на Чехословаччину.

Оттак розшифровується ця хитромудра „концепція д-ра Бенеша". Це ще один крок у напрямі тої **„політики без сентиментів",** якої доддержує чехословацька держава від першого дня свого істнування. Міжнародне становище самої Чехословаччини наслідком цеї політики все кращає й міцнійшає. Чого-ж можна ще більше бажати?...

Прага, 1. січня. **Радянин.**

УКРАЇНЦІ НА ВСЕСОЮНІМ ЗЇЗДІ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

I.

23—27-го листопаду в Москві відбувся т. зв. Всесоюзний Зїзд наукових робітників. На зїзд прибуло 116 делеґатів з усіх совітських републик СССР, за винятком Грузин, котрі спізнилися на зїзд. З України на зїзді було 25 делеґатів, з котрих до **Українців** зачислили себе тільки **14.** Збори відкрив сам голова Комінтерну, тов. Зиновєв (Апфельбаум), промовою на тему „Інтеліґенція та революція". Крім сього червоного царка, були ще й також „говорили" і такі високі червоні достойники, як т. т. Лунахарський, Бухарін, Семашко; а тов. Троцький Лейба через хворобу не міг прибути й прислав довжезного листа навчаючого характеру з привітанием від червоної армії й фльоти.

Про те, як большевики досі ставились до науки й її робітників, ми знаємо хоча-б з нижченаведеного синодика, що обіймає собою роки від 1917-го й до 1923-го. Гадаю, що читачеви цікаво буде його проглянути, щоб яскравіш уявити картину большевицької напруженої наукової роботи за сі роки і зважити, яких їпречудових меценатів мала російська наука в особі московських червоних володарів. Отже: 1) Армашевський, П. професор Київського Університету, ґеольоґ, стара вельми людина. Розстріляний. 2) Сперанський, А. проф. Київськ. У-ту, хеми. Убитий большевиками. 3) Колп, А. проф. Ростовськ. У-ту, фізик. Убитий. 4) Гутників, З. проф. Рост. Ун. Розстріляний, 6) Левашів, С. ректор Одеськ. У-ту. Розстріляний. 7) Лазаревський, Н. проф. Петрогр. У-ту, державознавець. Розстріляний. 8) Кожевників, Г. проф. Моск. У-ту, зоольоґ. Убитий. 9) Шапошників, проф. математики. Убитий в Катеринодарі. 10) Биків, А. проф. СПБ Техніки. Убитий. 11) Вартанів, В. проф. фізіольоґії Жін. мед. інст. в Петрограді. Убитий. 12) Максимів, Г. проф. СПБ Техніки. Розстріляний. 13) Ярковський, В. проф. СПБ Техніки. Розстріляний. 14) Яворський. проф. Одеськ. У-ту. Розстріляний. 15) Дусинський, И. Пом. завід. ун-ськ. бібл. в Одесі. Розстріляний. 16) Стелецький, Н. проф. теольоґії в Харк. У-ті. Розстріляний. 17) Денисів, М. проф. Харк. У-ту, фільольоґ. Розстріляний. 18) Вязігін, А. проф. Харк. У-ту, історик. Розстріляний. 19) Тихвінський, М. проф. Київськ. Політехніки. Розстріляний. 20) Заболотський, П. проф. Ніжинського Ліцею. Розстріляний. 21) Науменко, В. Відомий укр. педаґоґ і вчений. Розстріляний у Київі. 22) Єфименкова, О. Проф. Харк. У-ту, історик. Убита. 23) Боткін, Е. Проф. Військової мед. академії. Убитий в Кат-бурзі. 24) Цетович, Н. Пр. Київск. У-ту. Розстріляний. 25) Федорів, Е. Проф. Гірнич. інст. в СПБ, творець нової кристальоґрафії. Вмер з голоду. 26) Ляпунів, А. Академик, математик. Застрілився в Одесі. 27) Фамінцин. Академик. Вмер з голоду. 28) Шахматів, А. Академик. Вмер з голоду. 29) Лапо-Данилевський, А. Академик, історик. Вмер з голоду. 30) Гельвич, Р. Ректор Таврійськ. У-ту, анатом. Вмер від тифу. 31) Ґіршман, Л. Проф. Харк. У-ту. Знаменитий окуліст. Вмер з голоду. 32) Ґесен, В. Проф. СПБ Політехніки. Вмер від тифу. 33) Фоґель, Р. Проф. астр. Київськ. У-ту. Вмер од потрясень небавом після звільнення з Ч-ка. 34) Таранухін, В. Проф. суд. мед. Київськ. У-ту. Знайдено уміраючого від тифу на одній з залізничих стацій. 35) Косоротів. Проф. військ. мед. академії. Вмер у Петрограді з голоду на порозі громадської їдальні. 36) Матвіїв, В. Проф. адміністр. права в Петрограді. Вмер з голоду. 37) Острогорський, М. Відом. державознавець. Вмер з голоду. 39) Розін, Н. Проф. кремін. права. Вмер з голоду. 39) Бладберґ, М. Проф. Одеськ. У-ту. Застрілився, не витерпівши большевицького режиму. 40) Вехів С. Ректор Рост. У-ту, фільольоґ. Вмер від тифу. 41) Пожарський, І. Проф. Рост. У-ту, патол. анат. Вмер від тифу. 42) Дяконів, М. Академик, проф. Політехніки. Вмер з голоду. 43) Смернов, Я. Академик, іст. мистецтв. Вмер з голоду. 44) Зіґель, Ф. Проф. Рост. У-ту, слов. право. Вмер з голоду. 45) Позднєєв, Д. Проф. Рост. У-ту, монґол. словесність. Вмер з голоду. 46) Батюшків, Ф. Проф. романськ. фільольоґії. Вмер з голоду. 47) Бранд, Р. Проф. Моск. У-ту, славист. Вмер з голоду. 48) Щепкин, В. Проф. Моск. У-ту. Вмер з голоду на вулиці. 49) Пальмів, И. Академик. Вмер з голоду. 50) Покровський, І. Проф. Моск. У-ту. Вмер від хороби серця, перенісши на 5-й поверх тяжку ношу. 51) Хвостів, В. Проф. Моск. У-ту. Повісився в Москві. 52) Анісімів, В. Доцент Моск. Ком. Інст. Вмер від тифу. 53) Палаусів, В. Проф. кримін. права в Одесі. Вмер з голоду. 54) Кирш, К. Проф. Моск. Техніки. Вмер від тифу. 55) Гриневецький, И. Директор Моск. Техніки. Вмер від тифу. 56) Ґезехус, Н. Проф. СПБ Техніки. Вмер з голоду. 57) Драгомирів, А. Проф. СПБ Техніки. Вмер від тифу. 58) Венгерів, С. Ред. Енциклопедії. Вмер з голоду. 59) Константинович, В. Проф. Київськ. У-ту. Вмер від тифу. 60) Викторів, Д. Прив.-доц. Моск. У-ту, психольоґ. Повісився в Москві.

Се тільки вищі наукові сили. А скільки-ж іще загибло звичайних, рядових професорів, учителів ґімназій то-що! Одному Господеви відомо.

Так процвіла наука при т. зв. диктатурі пролетаріяту. Досить сказати для повної картини сього розцвіту, що все учительство — вище, середнє і народнє — було поставлено поза совітським законом, себ-то скваліфіковане, як контр-революціонери, вороги „рабочекрестянской власти". Приступлено було (по щирому велінню) до створення науки пролетарської (?!), нової (згадай Касяненкове: „Ве все сміття! Ось наростуть нові сили нашого виховання!").

Минуло шість довгих, страшних років крівавої диктатури московсько-жидівської диктатури над пролетаріятом — і що-ж ми бачимо? Не тільки нічого не створилося, не наросло, не виховалося для якоїсь нової науки й культури, а навпаки: і те, що ще залишилося, ледви дихало. Жорстока-ж сила, що зветься — **життя,** не вважала на те, що Ленінові, Троцькому, Зиновеву на ґвалт заніколилося завести по всій землі комуністичний рай і диктатуру пролетаріяту, і почала поволеньки видерати з червоних закріваввлених рук потрібні для себе буржуазні полегкости. Коли-б не сі компроміси з боку кремлівських тиранів, то вони вже давно під тиском життя полетіли-б у повітря. Що-далі сі компроміси все збільшувались і дійшли до того, що від комуністичної проґрами московських харцизів зосталися самі слова. Тепер забуто вже, як бачимо, і про створення якоїсь особливої пролетарської науки, а звернено увагу для врятування хоч якої-будь науки, потрібної для життя мас, на седобитки з армії діячів старої „буржуазної" науки.

Підійти до людей просто, признатися в своїх крівавих помилках, попрохати коли не опрощеннє, то хоч вибачення за всі муки й страждання, яких довелося зазнати діячам науки, не личить планетарним володарям, тому вони утворюють щось подібне до опереткового єднання науки з революцією, науки з працею, науки з пролетаріятом і примушують бідолашних учених устами тих, що „змінили" вже „віхи", співати на зїзді щось подібне до куплетів на тему: „прости мене, моя мила, що ти мене била!"

Одно слово, скрізь і у всьому все та-ж сама жидовщина, зарозуміла, нахабна, все те-ж саме крутійство, жульництво, ошуканство, підбите всім набридлими, утертими, нікому непотрібними високими й голосними революційними гаслами. І мимохіть спадає на думку: чим властне відріжняються сі „планетарні" вожди революції від своїх кревних на звичайнім містечковім торгу. Адже там так само: ошукає який небудь корчмар Гершко Апфельбаум нашого сватка, а потім ще в брутальний, ганебний спосіб кпить з нього, — кпить, бо почуває свою над ним силу.

І я глибоко розумію ту делеґатку, що вийшла з першого засідання сього зїзду і ледви здержуючи ридання, говорила колеґам:

— Але... навіщо ся нова образа? Чому саме Зиновєв.. пропонує забути минуле... Звичайна тактовність... повинна була-б бути... Адже є там люди типу менш садичного... Розумієте, коли вже треба з огляду на обставини розявтрювати всі сі рани, то навіщо-ж тупим ножем? Адже, крім нового зараження гнилизною двох-трьох людий, все одно нічого не вийде з сього...

Вийде чи не вийде, але „планетарний" Гершко Апфельбаум пійшов у пазурі інтеліґентних сватків бувшої „фдиної неділимої і спішить натішити свій і своїх московських помийників задизм.

С. Д.

МИМОХОДОМ

Ширенне віри на новий лад.

В хвилі, як українська преса шукає розвязки на важні біжучі політичні питання, в Америці появилася стаття під наголовком „Віруючі люде добувають людству найбільше добра". Стаття була „надіслана з кругів духовенства", і була дана в Реймі, Па. дня 4. січня 1924. року.

Стаття сама собою не булаби нічим замітним. Прецінь кругам духовенства не можна брати за зле, що вони хвалять віруючих людий, що вони намагаються ширити побожність.

Ся однак стаття замітна тим, що автор її для ширення побожности вживає політичного арґументу. Мовляв, найважнійше від всього в національній політиці, щоби провідники національного руху були віруючими людьми.

Не новий винахід.

Не треба думати, що думка „Віруючого" нова. За неї давно побивалися церкви, передусім римська. Були колись і війни за те, що народами мають правити лишень церкви. Були колись і закони, що лишень член церкви має мати політичні права, що голосувати може лишень людина, яка належить до церкви та платить точно колекту.

Сі часи давно минулися, і то минулися безповоротно, бо люди досвідом прийшли до переконання, що віра се приватна справа людини, особиста справа кождого чоловіка, до якої другому засі.

Односторонні арґументи.

„Віруючий" наводить ряд примірів, з яких малоби виходити, що віруючі люди були добрими політичними провідниками.

Такі приміри все небезпечна річ, бо проти ниж можна зібрати знова ряд примірів, з котрих моглоби виходити, що невіріючі люди є добрими політичними провідниками.

На ділі, і одно й друге розумованне хибне, бо чоловік не тому добрим народним провідником, що він вірить або не вірить, а зовсім для инчих причин.

Катехізм жерелом політичного розуму?

Колиб побожність була основою доброго політичного розуму, то люди, що добре знають катехізм булиби добрими політичними провідниками.

Тимчасом є люди, що вміють катехізм дуже добре, що себе вважають віруючими людьми, що себе вважають народними провідниками, а ними прецінь не є.

Як примір такої людини вистарчить навести станиславівського епископа о. Хомишина. Вистарчить порівнати діяльність сього віруючого провідника з діяльностю Івана Франка, в котрого похороні священики відмовилися брати участь [illegible] за його безвірство. [illegible] Віра Тараса Шевченка, Михайла Павлика, Михайла Дра[illegible] побожних людий полишала дуже богато до бажання, а прецінь політичного розуму їм ніхто не стане відмовляти.

Навчанне віри не навчанне політичного розуму.

Якби віра справді була основою політичного розуму, тоді люди, які є побожними, так сказалиб, по фаху, себто священники всяких віросповідань булиби справді найліпшими народними проповідниками. Тимчасом межи народними провідниками в усіх поступових народів священиків дуже мало і дуже мало священиків серед народних провідників.

На сей відомий факт відповідь може бути хиба та, що не всі священники віруючі, як се зрештою підсуває автор, коли підписується під дописю з кругів духовеньства яко „віруючий".

Віра поза політикою.

Живі факти з життя вчуть нас кождого дня, що віра не то, що не вчить політичного розуму, але навіть не зробить того, щоби віруюча людина вміла як слід поступати в неполітичних справах. Мало не кождого дня виходять на яву всякі злочини, в яких головними дієвими особами виступають круги духовеньства, які прецінь мають добре підготованне в моральних справах та повинні ліпше знати.

Образок народної праці й віри.

Вже ніхто так добре, як Іван Франко не змальовував упливу духовного семинаря, в якому, здавалобся, вчуть добре і побожности й праці для народа:

От тут в тиші несамовитій
Хропуть алюмни, мов побиті,
І своїм храпаннєм, як знають,
Господню славу возвіщають.
Онті знов столик обступили
І фербля ріжуть, що є сили,
Щоби хоч позбутись і сорочки:
В руках їх кепські образочки,
Між ними слів, розмов не много,
Лиш „блінд", і „пас", і „без одного".
Та другі оклики чудесні
Свідчать перед людьми і Богом,
Що се не твари безсловесні.
Он там знов у однім нумері
Співають, затуливши двері,
Виводять гучно „Козак пана"
І „Дай, дівчино, нам шампана".

* *

За те на четвертім році
Ні сонність не тяжить на оці,
Ні пісні не лунають скочні —
Там люди старші і статочні,
Що швидко, мов орли, полинуть
В життє громадське, до роботи:
З них повиходять патріоти,
Отці, борці, підпори трону,
Підпори віри і закону.
Тож про будущії надії,
Про пляни й замисли важкії,
Про бої й жертви ґрандіозні
Тут йдуть розмови серіозні.
Важка іде духовна праця:
Вони хлопістики учаться.

На стільки сей образок вірний, про се може посвідчити діяльність деяких кругів духовенства, про яку чути повинно бути не лишень в Реймі.

Якби так історія а не катехізм та хлопістика.

Велика шкода, що духовні круги підготовляють до праці наукою катехізму та хлопістики, бо якби так подали їм хоч одробинку знання історії України, тоді „Віруючий" не писавби з одушевленнем про тверду віру козаччини. Богато цікавого сказав про се проф. Грушевський.

Зрештою що се таке віруючий?

Та найважнійше з усього, хто ні віруючі ні невіруючі круги духовенства не можуть подати докладно, що се таке віруючий чоловік. Відомо прецінь, що католики вважають православних, які себе вважають віруючими, за заблудші вівці, а провідники римо-католицької церкви не вважають греко-католиків за правдивих віруючих людий, бо їх священники жонаті... Навіть в одній тій самій церкві не усталено, що се значить віруючий чоловік, і часто греко-католика, що вважається побожним на горі міста, вважається крайнім безбожником в церкві тої самої віри на долині міста.

Завважали се давно люди, що найстрашнійша ненависть, яка може бути межи людьми, се ненависть межи провідниками двох вір, так звана ненависть теольоґічна. Се відноситься навіть до христіянських церков, що голосять засаду любови свого ближнього.

Не словами а ділами.

Наконець, не можна признати „Віруючому", що він зробив велику прислугу кругам духовеньства своїм арґументом за побожностю. Нині вже всі знають, що побожність краще ширити добрими примірами; [illegible] життєм побожних людий, як голословними гучними [illegible] з віруючих кругів духовенства.

ВИКАЗ РУХУ ЧЛЕНІВ ПО ВІДДІЛАХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА ЗА ДРУГИЙ ПІВРІК 1923 Р.

Число відділу	Чл. з початком липня 1923	Принято нових членів	Принято наново	Принято з пер. листами	Суспендовано	Відійшли з пер. листами	Померли	Разом чл. з кінцем груд. 1923
1	188	7	4		5			194
2	70	2		1				73
3	42	1		1				44
4	35	3						38
5	37	1					1	37
6	14						1	13
7	94	5	5		5		1	98
8	51	7			1			57
9	51	5						56
10	80	2						82
11	18		1		3	1		15
12	50	3						53
13	22							22
14	39		2		3	3		35
15	28						1	27
16	24	1					1	24
17	15	1						16
18	65		4		6			63
19	6							6
20	77	10	4	3	7	3	1	83
21	17	3						20
22	47			1	1	2		45
23	15	10	1		2	1		23
24	58	18	1					77
25	17			1				18
26	11	4				1		14
27	28							28
28	81	13		1		3		92
29	72	4			2		1	73
30	25							25
31	59	5			1			63
32	20	2			2			20
33	43	3	3	1	2	4		44
34	49	1	4	4	4	1		53
35	16	4						20
36	31	1				3		29
37	28	2						30
38	126	1				2		125
39	39	1		2			1	41
40	14		1		1			14
41	20		1	1	1			21
42	68	3		2	6			67
43	12	5	1	1	1	1		17
44	42	3	1		2	2		42
45	76	5	1	1	1			82
46	16				4			12
47	15	2						17
48	37			1		1	1	36
49	4	2	1					7
50	22							22
51	29	4			1			32
52	15	1				1		15
53	30				1	1		28
54	8							8
55	24	4			1	1		26
56	37	3						40
57	45		2	3	4	1		45
58	36	3			2	1		36
59	53	13	4					70
60	9	3				1		11
61	31	1	5		4	1		32
62	54	2	1	1	4	2		52
63	165	12	2		5	1	3	170
64	26	1	1		2			26
65	94	2	1	1	4		1	93
66	53	3	1	1				58
67	48	4						52
68	13	1		1	1			14
69	61	2	3	1	2			65
70	130	8	2	2	3	7		132
71	11							11
72	23	13	2		3		1	34
73	51	3	4		5	1		52
74	19	4						23
75	35	4		2				41
76	104	11	1	1	2	2	1	112
77	48	8			1			55
78	76	6		2	3			81
79	4							4
80	24	1			1			24
81	60	2	1		1	1	1	60
82	22	3						25
83	45		4		7			42
84	10							10
85	50	4	4		2			56
86	53	16		2	1		1	69
87	53	3						56
88	3					1		2
89	7							7
90	54	24				2	2	74

Число відділу	Чл. з початком липня 1923	Принято нових членів	Принято наново	Принято з пер. листами	Суспендовано	Відійшли з пер. листами	Померли	Разом чл. з кінцем груд. 1923
91	106	11		1	1	2		115
92	11	1						12
93	15	5						20
94	48	17	2	1	5		2	61
96	42	1	4		4			43
96	94	11	1		2			104
97	28	1	1		4	2		24
98	67	12	1		1	1	2	76
99	83	1		1				85
100	43	4			1		1	45
101	29	6			1			34
102	109	4	3	1	2			115
103	35	4	1		1			39
104	91	7						98
105	54	4		1	2		1	56
106	99	7		1			1	106
107	21	4						25
108	32	18			2		1	47
109	60	6	5		6			65
110	9	1						10
111	17				3			14
112	102	3	3		4	1	1	102
113	43		2	1	1		1	44
114	29	6		1				36
115	10				1	1		8
116	25			1		1		25
117	45	1	1		2	2		43
118	35	1		2	1	1		36
119	25	2			1	1		25
120	63	2		3		1		67
121	28	4				1		31
122	18		1		2			17
123	26	2				2		26
124	33	7			1		1	38
125	14							14
126	28	7			1			34
127	54	2	2		1			57
128	25							25
129	11							11
130	98	7		1	1	2		103
131	11	1					1	11
132	71							71
193	79	2	1	2	2			82
134	16	4						20
135	85		4		7			82
136	65	2			1	1		65
137	62	3	2		2			65
138	20	2	1		1		1	21
139	33	6	1		4			36
140	23					1		22
141	9							9
142	52	2	6		5			55
143	36	2						38
144	33	5	3		5			36
145	23	1				1	1	22
146	39	2	1		3			39
147	91	7	1	1	2	2	1	95
149	9	1						10
149	30			1				31
150	8	3						11
151	46	1		1	2			46
152	14	4			1			17
153	6	3	1		2			8
154	25						1	24
155	148	6	1	1	1			155
156	22	3						25
157	38	2	3		5	4		34
158	7					1		6
159	25	1		1			1	26
160	50		1	2	2	2		49
161	29		1		2			28
162	26			2				28
163	33	9			1		1	40
164	22	4	1	2	1			28
165	61			3	1	3		60
166	12				1	1		10
167	17	1						18
168	89				1	5		83
169	15			1		1	1	14
170	106	13		11		1	1	128
171	24	3		2				29
172	28	4		1		1		32
173	14							14
174	21	4				1		24
175	51	3			1	1	1	51
176	19	2			1			20
177	47	1		1	2			47
178	15	1	5		7			14
179	81	5		2		3		85
180	7							7

Число відділу	Чл. з початком липня 1923	Принято нових членів	Принято наново	Принято з пер. листами	Суспендовано	Відійшли з пер. листами	Померли	Разом чл. з кінцем груд. 1923
181	68	8	2		3	1		74
182	50	2	1		4	1		48
183	44	4	1	2	2			49
184	7							7
185	22	3		1				26
186	36	2	1					39
187	24							24
188	6							6
189	10						1	9
190	11							11
191	20	3	4		4	1		22
192	25	2	2		5			24
193	70	4			1	2	1	70
194	7	2		2	1			10
195	24							24
196	26	1	1	1	1			28
197	19			1				20
198	22	2						24
199	11		1		2			10
200	53	1	3		3			54
201	19	2	1		3			19
202	19	1		2	1			21
203	-45	5		2	1	1		50
204	6	2		1				9
205	7							7
206	138	26		1	2			163
207	23	3			1			25
208	10	1						11
209	70							70
210	22							22
211	43	11		3	3	1	1	52
212	15	4		1				20
213	147			3	2			148
214	19	5						24
215	23							23
216	24		1		2			23
217	111	3	4	4	7			115
218	92	11	1	1	1	1		103
219	19	3	10		8	1		23
220	65	6	1		2			70
221	164	12	5	2	10		2	171
222	8			1	1			8
223	82	9		2	1			92
224	12						1	11
225	19				1	1		17
226	12	1						13
227	26	2	1			1		28
228	27							27
229	101	2	1		6	3	1	94
230	89	6	1		6		2	88
231	26	1			1	1		25
232	34	4						38
233	31	6		1	2			36
234	85	2			5	1	1	80
235	54	10	3		3	1		63
236	24	1						25
237	73	14	2	6	3			92
238	20	1			2			19
239	90	2		1			2	91
240	11	1						12
241	14				1	1		12
242	36	5		2				43
243	38	4						42
244	15							15
245	47	6		1		1		53
246	19	1						20
247	130	11	3		5	1		138
248	32	1	5		6			32
249	20	6	1		3			24
250	9							9
251	49	1			1			49
252	21	6						27
253	18	3		1	2	1		19
254	50	3			1			52
255	40				1		1	38
256	8	3						11
257	9	4	1		1			13
258	13							13
259	79	3	2	3	4		1	82
260	15	1						16
261	13	3			1			15
262	15		2		2			15
263	13	2						15
264	12	1						13
265	11	4						15
266	20	6						26
267	21	3	1		2	1		22
268	27		6		15			18
269	25	1	2		5			23
270	93	1	2		2			94

Число відділу	Чл. з початком липня 1923	Принято нових членів	Принято наново	Принято з пер. листами	Суспендовано	Відійшли з пер. листами	Померли	Разом чл. з кінцем груд. 1923
271	16	2	1		2			17
272	6							6
273	34	3	1		2			36
274	71	3			1			73
275	13	2	1	1	1			16
276	170	10		1	2	1		178
277	21	1						22
278	27	3			1			29
279	16			1	1			16
280	29	3						32
281	15				2	2		11
282	53	9	1		2			61
283	52	3	1	3	1	2	1	55
284	6	2		10	3			15
285	..	25			1			24
286	34	5						39
287	..	10		1				11
288	78	17		1		6		90
289	..	13		1				14
290	25	4						29
291	12				1		1	10
292	87	6	1	3				97
293	12	4		1	1			16
294	..	11		3				14
295	73	4		1	2	2		74
296	73	5		2	2	3		75
297	..	9						9
298	..	10						10
300	142	12	4	1	4	2	2	151
301	67	2		1				70
308	66	3		2		10		61
314	5							5
315	9	1						10
316	125	26	6	2	6	4		149
317	48		1		1			48
318	37	5			1			41
320	24	4		1				29
321	36		1		2	6		29
323	30	1			2			29
324	35	6	1	3	1	1		43
326	66	1				2		65
330	57	7			3			61
332	35	13			1			47
336	53	3				1	1	54
338	126	11				3	3	131
339	36	2			1	1		35
341	33			1				34
342	61	2	2		3			62
344	14			5		3		16
347	20	3		2				25
350	28							28
351	19	4						23
354	25	1	1		1			26
355	38	1	1		3	1		36
357	24	6				1		29
363	56	11						67
364	66	13			3			76
365	47	13		1				61
367	73	8	2	2	2	1		82
369	58	10			2			66
370	85	5			2			88
371	40	2						42
379	29	3			2			30
380	14	1				1		14
381	9	1			1			9
384	51	4	4		3		1	55
385	75	7			1	2		79
388	53	19		4		1		75
391	10					10		
392	8				1			7
393	16							16
396	38	3			1			40
400	20							20
401	12	1	2		4			11
402	2							2
	13841	1239	236	186	462	187	63	14790

УВАГА: Цей виказ піврічного руху членів, повинні використати всі члени і урядники У. Н. Союза і так: Інспектори, для своїх піврічних справоздань, які повинні сейчас спорядити і до головної канцелярії надіслати; відділові секретарі і другі урядники повинні порівнати цей виказ зі своїм піврічним замкненєм урядового діловодства; а члени повинні порівняти рух свого відділу з другими відділами та спільними силами помагати своїм урядникам щоби їх відділ не оставав позаду других відділів. Інспектори і секретарі повинні цей виказ витяти і задержати в актах свого діловодства.

І. Каштанюк, гол. рек. секретар.

ЗАПИСКИ

Плян мира.

Американський видавець Бак приняв „плян мира"; заплатив уже за нього завдатку $50,000, але імени вигравця ще не оголосив. Каже, се тому, аби особа виграсця не вплинула на голосованне публики над пляном.

Тепер люди вгадують, чому він таїть виргавця. Чи може се така висока особа, що могла би вплинути на голосованнє? Чи може се Тефт, головний судя найвисшого суду Злучених Держав, або який інший републиканець-ліговець на високому становищі?

Але незадовго виграведь буде відомий.

„Нема місця на другу лігу".

Так каже автор пляну мира, що виграв $100,000.

Отже є місце на злу Лігу Народів в Женеві, на світовий суд, на славетну „конференцію амбасадорів" (яка править Лігою), на „антанту" (спілку аліянтів), на „малу антанту" (спілку Чехо-Словаччини, Румунії, Югославії проти Австрії й Угорщини), на „комінтерн" („комуністичний" або „3-ій" інтернаціонал в Москві), на всякі „комісії" репараційні, („відшкодовань"), на „комісії експертів" і т. д. і т. д., — тільки нема місця на другу Лігу, яка без амбасадорів, експертів і т. п. хотіла би дійсно працювати для дійсного мира....

Виграведь Бака не сказав, чому нема місця для нової доброї ліги мира, але се річ ясна, що межи опришками годі жити спокійному чоловікови. Там йому місця нема.

З того наука, що наперед треба сфайтувати теперішних 8 ліг війни, аж тоді буде місце на лігу мира, а покищо або до них приставай, або сиди тихо, то як не осягнеш мира світового, так буде бодай в тебе тихо.

Ню Йорк і Москва.

Приїхали Американці з Москви, де були в гостях, і кажуть, що там безпечнійше жити ніж в Ню Йорку.

Нічого, кажуть, там не крадуть.

Ніби що там будуть красти, як вже все закрали комісари?

І ніхто там, кажуть, не підроблює гроший.

Ніби хто буде підробляти такі „гроші" як большевицькі, польські або німецькі?

Ті Американці кажуть, що вони меньше безпечні в Ню Йорку, але цікаво, чи були-б більше безпечні, якби вся комісарія приїхала з Москви до Ню Йорку....

КАСОВИЙ ЗВІТ

Українського жіночого комітету в Празі для допомоги українським жінкам на еміграції в Ч. С. Р. за весь час діяльности від березня 1922 до 1. грудня 1923.

ПРИБУТКИ:

	Корон
Позички	5.500
Добровільні датки:	
Місія Методистів у Празі	200
З Америки через п. Струтинську	4 400
Уряд З. У. Н. Р. у Відни	500
З Америки збірка	1.100
Пан Андрій Левицький	200
Міс Прудден	550
Застава вишивок	700
Продажа вишивок	3.850
Продажа льосів	2.492
Решта з робітні в Нім. Яблоннім	229
	18.321

ВИДАТКИ:

	Корон
Закупно матеріялу для вишивок	3.442.74
Закупно готових вишивок	340.—
Винагороди жінкам за працю	6.675.60
Сплата позичок	5.210.—
Допомоги жінкам	533.—
Допомогове закупно малюнка і вишиваної сорочки	580.—
Даток на школу дітий у таборі	300.—
Даток для хорих стрільців у Празі	200.—
Викуп заставлених вишивок	700.00
Адміністрація й т. ин.	635.70
Сальдо	200.96
	18.821.—

З днем 1. грудня 1923 Укр. жін. комітет покінчив свою діяльність і передав майно, яке залишилось у вишивках, та грошеву решту 200.96 К. Комітетови допомоги поворотцям до краю. — Прага II. ул. Штепанська 49/II.

Олена Левицька, голова,
Марія Яремова, касієрка.
М. Лозинська і Ігва Лосьм, контрольна комісія.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БИНІҐЕМТОН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 21, повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 20. січня в гали Укр. Драм. Клюбу під ч. 39 Ґленмор Ев ню. На порядку нарад звіт урядників, контрольної комісії і вибір уряду на рік 1924. — В. Гаврилюк, предс.; Т. Смик, секр.

Л. МАКІВКА.

ВОРОЖКА.

(З холмського українського тижневика "Наше Життя")

Дивлюсь ото я часом на циганку-ворожку і думаю: "Хитра ж бісова мати. Видно, що лисий піп її хрестив! Ходить по селі та дурманить людям. А ті дурні слухають. Думають, що справді відгадає будуче. Ги може сказати людина, що буде колись зі мною? Ніколи. Навіть історичні слова Піфії, які вона сказала Крезові сміщать мене і виривають десь з середини бурю злости. Так і вилаяв би історика. Справді, що мудрого в словах: "Перейдеш річку Рубікон — зруйнуєш велику державу". Пусті слова тай годі.... Таких поглядів на ворожку був я до вчорашнього дня. Вчора трохи призадумався та ще не переконався. І все через злощасного Вітоса. Йому теж ворожили і от що наворожили. Збіраючись до премієрства, Вітос задумав порадитись з ворожкою. А де взяти її? Польки не здібні до того, циганки виїхали до Румунії, а до Українок, та ще старих, принціпово не хотів удаватись. Бач, зараз же закричали-б, що нюхається з меньшостями. Виручив з біди Керник. Пустивши всіх поліційних собак в діло, таки винайшов десь в Закопанім ворожку, правда неокресленої народности. Знайшли, поїхали. Їхали днів з пять, днів два ішли пішки. Вітос так заморився, що хотів плюнути на все та вернутись. Але парцелька дурманила голову і пхала його далі. Нарешті яр, а в нім під старенським дубом хатка. Вітос шмигнув в двері і став посеред хати. Як став — так і завмер. Ноги заголдили. в очах позеленіло і мало бідачисько не грюкнувся на землю. Але пригадав, що він — будучий пемієр, зібрався з духом і утримався на ногах. Удержався та озирнувся. Перед ним, на покуті, лежав, свіжий людський кістяк; на лавках сиділи чорні коти; на полицях, на печі. за піч'ю стогнали сови. Чорний півень, забільшки з телятко, ходив по хаті. На припічку лежала ворожка і, упершись носом в стелю, регогтала. В ногах горіло багаття з людських кісток, а над вогнем висів казан з смердячим зіллям. А що? Злякався! Тут тобі не сойм. Тут нікого не поведеш за ніс. Не послухаєшся то і світа не побачиш. Чого прийшов? Я... я... я... — Так кажи! Порадитись. Порадитись. Добре! Ставай отут і дивись в дзеркало.

Вітос слухняно став. Ворожка миттю скочила з припічка і сипнула чогось на вогонь. Густий дим застелив хату; коти, сови, півень закричали во все горло. Кістяк встав з покуття і почав розводити руками. На дворі зашуміло. Здавалося от от розверне хату. В дзеркалі з'явилося царське крісло, а біля нього корона і инші причандали. Вітос, як побачив, то позабув страх і цап рукою по дзеркалі. „Стій"! — закричав кістяк. "То не для тебе. Короткого носа маєш до ціх річей". — "А може"? — Ні. Говори краще, що тобі потрібно.

— "Добрий чоловіче. Ти знаєш наш край. Знаєш, скільки горечи нам присосять ці прокляті меншости. Ні в день ні в ночі нема від них спокою. Всюди тебе лають, всюди кричать. Мало того, що в Соймі не дають мені говорити, ще й заграницю пишуть. А заграниця зараз гримає на нас, не дає пожички. Одного разу хотів їх залагодити і задля того через своїх людей позачиняв їм школи, відібрав церкви, на їхні землі послав осадників та до вязниць запакував добру частину. І де там. Ще гірше стало. Просто пройти не дають. Правда, що не всі однакові. Жиди успокояться, коли покажеш їм гаманець з долярами, а Німці, коли пообіцяєш концесії. Найгірши Українці з Білорусами. То дійсно гайдамачина! Чорта навіть не бояться. Загрози їм з трибуни — так побачиш. Зараз встає оте вертляве створіння, П. Васильчук з Єремичем і махають руками, а решта тне "Не пора не пора...."

І що тут робити? З-за них нема часу другими ділами занятись і через те все влаиться, все котиться, нарід споневіряється. Нарешті для рятунку надумав я провести парцеляцію земель. Скажи ж мені, чи роспарцелюю я"? Кістяк повернувся задом і прошамкотав: "Роспарцелюєш". В хаті стихло... Вітос від радощів скочив до ворожки, поцілйвав її. дав в заплату обіцянку на парцелю і побіг до дому.

В Соймі чекали з нетерплячкою. На всіх дверях стояли ендеки і виглядали. Пястовці — так повипивали всю горілку в буфеті. А Осецький з Ковальчуком години дві сперечались. Кожний хотів бути міністром. Нарешті з'явився Вітос. Вся пясто-хіена ринула в двері, мало не подусилась. Давши коротенький звіт з мандрівки, Вітос призначив Осецького міністром парцеляції і сказав йому виготовити устаsy. Осецький зараз же взявся до праці. Роздягшись аж до сорочки, почав творити устаsy. Писав цілих чотирі місяці і то так, що аж полисів. Переписав усі царські і ґенеральські фільварки, церковні і фундаторські землі, полічив скільки продано землі Українцям і Білорусам за посередництвом банку, скільки самі поміщики продали тим же людям. Хотів ще записати до парцеляції всі землі народніх меншостей, які вони отримали по царському указу 1864 року, та не найшов Указу, а їхати за ним до Росії побоявся. Облічивши все — поділив уставу на 99 пунктів, гадаючи, що таким чином удасться скорійше обдурити людей. Маєтків обшарників не зачіпав, уважаючи, що обшарники і так мало мають землі. Закінчивши, умився, одігся, сів в авто і повіз нову доньку до хресту. На порозі зустріли його куми: Обшарник і Хадеція. Обережно понесли дитину на салю, де засідають посли. Стали на трибуні і почали виймати з пелюшок парцеляцію. Тільки писнула парцеляція, як зараз же загуркотіло на лівих лавках; сотні рук били в столи. Почулася пісня "Шаліфте скажені кати". "О честь вам, панове"; знову стук, крик. Куми витаращили очи. Покликали Ґломбінського, Дубановича, Ковальчука, щоб заспокоїти бурю. Куди там! Навіть Сейта нечого не зробив, хоч вигнав з хати П. Васильчука, Воєвідського і Лянгера. Тоді понесли парцеляцію до Клюбу Пяста. Тут теж мало не те саме скоїлось. Не успів Вітос показати парцеляцію, як з стільця схопився Бріль і крикнув "Геть з дитиною покритки. Що то за парцеляція "То збитки!" добавив Плюта. То парцеляція пнаська! Не треба такої. То ошуканьство" заревів Точек. "Нам нема тут чого робити. Ходім!" скомандував Плюта. Як журавлі ниткою вийшли один за другим 15 чоловік. Вітос побілів від злости, сдавив шматок паперу в руку і гепнувся на крісло "Ох"! почулося. "Пропала парцеляція, пропав і я". — "Ох! Ох!" полетіло по всіх кімнатах сойму. "А що таке?" заговорили всі. — Клюб пястовців розбився, і пропала тепер правяча більшість, а разом і уряд. Очуххавшись від злости, побіг Вітос на Краківське Предмістя і скликав Раду Міністрів яка ухвалила податись до отставки. Написали проханне і повезли до президента. Президент задовольнив прозьбу Міністрів і відпустив їх до дому. Пішли бідолахи хто куди. А Вітос, надівши капелюха на очи, довго ходив по вулицях, промовляючи: "Розпарцелював, розпарцелював та не маєтки, а власний Клюб".

Іван Гарасимович.

УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ ПІД ПОЛЬСЬКОЮ ВЛАДОЮ

(Продовження).

Боронімся перед нищенням українських шкіл.

В останніх часах наша преса кождої днини нотує безліч актів польської самоволі над українським народом. Між иншими "Похід проти української школи" — це стала рубрика українських часописів.

Згадаймо непрактикований з культурному світі розпорядок, щоби живому народови відобрати його назву а накидати другу, якої він не хоче!

Відноситься це до назви "український", яку шкільна влада заказує уживати в українських школах!

Дальший акт самоволі — це знесення одинокої на цілий край державної укр. мужеської учит. семинарії, переміна 2 чисто укр. держ. учит. семинарій на утраквістичні і утраквістичних (н. пр. в Сокалі) на чисто польські. Таким чином на всіх українських землях під Польщею нема вже нині ані одної державної української учит. семинарії!

Безправно запорядила польська шкільна влада, що всі українські народні школи мають мати написи і печатки та поділи годин в польській мові і в польській мові вести ціле урядування та видавати польські свідоцтва. При цій нагоді слід замітити, що родичі можуть і повинні не приймати польських свідоцтв і домагатися доконче українських.

В опловині падолиста 1923, відбув ся у Львові з'їзд кресовоїсової "Хієни", що тепер стоїть у влади. В шкільних справах з'їзд поставив слідуючі жадання: 1) Поміч адміністраційних властей для шкільних інспекторів при преміні шкіл непольських на польські. — 2) Скасування решти державних шкіл з українською мовою, бо "державні школи повинні бути польськими і з польською викладовою мовою". — 3) Основної ревізії шкільних підручників, яких уживається в українських школах. — 4) Заведення польської азбуки в шкільних підручниках для українських шкіл.

Проти цих ворожих затіїв на українську школу мусить наше громадянство приготовитися до рішучої боротьри.

Та на цьму не кінець. Дня 17. падолиста 1923 р. появилася за підписом польських арцибіскупів, ґенералів, кураторів президентів і инших достойників польского косцьола і бюрократії та Головного Заряду ТСЛ. відозва про освітну данину (податок) для Всходней Малопольські, себто на польонізацію української Галичини і всіх українських земель під Польщею. "Під загрозою національної катастрофи, головно на східних окраїнах" польська суспільність має негайно зложити тяжкі міліярди на творення польських шкіл в кождій укр. оселі, а далі на польські захоронки, захисти, бурси, інтернати і т. п.

Щож ми на се? Уявім собі, що на горячий поклик польських арцибіскупів, ґенералів і воєводів власне ми маємо відповісти! Приймімже їхній клич "через освіту до свободи" за свій і тепер, коли сиплються міліярди на польонізацію наших земель, наших дітий, ми відіймім собі від уст і киньмо останній гріш на твердиню нашої нації — на "Рідну Школу" УПТ. у Львові.

Не Поляки, тільки ми маємо і мусимо складати обовязковий податок на приватні наші школи!

Одинокий наш ратунок — приватні школи

Стан приватних шкіл "Рідної Школи" УПТ. представлявся, в 1922/23 шк. році ось як:

а) Всенародніх шкіл "Рідної Школи" УПТ. було 27, о 126 клясах.

б) Учительських семинарій "Рідної Школи" УПТ. було 6 і 4 семинарій курси.

в) Ґімназій "Рідної Школи" УПТ. було 10 і 9 ґімназійних курсів.

г) Промислових шкіл "Рідної Школи" УПТ.: у Львові 1 мужеська. З 1923/24. шк. р. отворено нову доповняючу промислову школу жіночу у Львові та промислову школу (гуцульських виборів) в Косові ("Гуцульске Мистецтво").

У всіх приватних школах "Рідної Школи" УПТ. користало з науки кругле 10.000 учеників і учениць.

Досі "Рідна Школа" УПТ. не мала змоги займатися ошкільним вихованнем (т. зв. фребелівські огородці, діточі садки, діточі майдани, ясла і т. п.) Початок у цьому напрямі вже зроблений зі шк. роком 1923-24. А саме "Рідна школа" перебрала на себе оплату учительських сил у львівських захоронках і педаґоґічний наглляд над працею занятих там учительок. Є надія, що з часом акція пошириться також і на захоронко на провінції.

Хоча досі зроблено вже великий шмат роботи й на всякий спосіб покладено основи під будівлю нашого рідного шкільництва в усіх майже напрямах нашого запотребування, то всеж таки все це являється лише каплею в морі, бо помимо всіх зусиль, ми незуміли досі зробити навіть одної сотої частини цього, що є конечне відповідно до нинішних потреб нації на тому полі, особливовож на полі народнього й професійного (фахового) шкільництва.

І так: Щоби бодай зрівнати число українських народніх шкіл з числом польських народніх шкіл у Східній Галичині — треба заснувати 4.566 кляс українських всенародніх шкіл.

З огляду на те, що крім 19 польських і утраквістичних учительських семинарій, є ще 20 приватних польських учительських семинарій, то щоби ми дорівнали тому числу, мусимо до істнуючих заснувати ще 29 нових українських учительських семинарій.

З огляду на те, що крім 53 державних ґімназій, мають Поляко в Східній Галичині ще 40 приватних ґімназій, то щоби бодай зрівнатися з ними, треба нам до істнуючих уже заснувати ще 83 приватних ґімназій "Рідної Школи УПТ.

Державних українських промислових, торговельних та рільничих шкіл зовсім нема, тому мусимо негайно поставити їх власними силами.

Це очевидно лише в Східній Галичині. До того прийдеться наладнати ціле українське народне, середнє й професійне шкільництво на Волині, Холмщині, Полісcю й Підляшу. З огляду на страшенні знищення українського шкільництв а на тих українських землях, покищо навіть приблизно не дасться усталити цифр запотребування. Думаємо одначе, що цифри ті, коли не привисшати, то бодай дорівнуватимуть цифрам ґалицького запотребування.

На підставі однозгідного рішення всіх наших краєвих орґанізацій з дня 3. червня, 1920 р. верховною установою цілого укр. приватн. шкільництва є "Рідна Школа" УПТ. — Головна Управа "Рідної Школи" УПТ. по зрілій розвазі рішила закинути безцільне і невидатне основування ґімназійних курсів, а се з огляду на економічне використання сил і фондів. Лише у виїмкових випадках, коли такі курси мати муть безсумнівно гарні основи розвитку або являються на місце закритих польською владою укр. шкіл — може Головна Управа позволити на ґімн. курси. Нові ґімназії основувати тільки по основнім розваженню всіх даних можливостей і закладати їх в осередках більших округів, а передусім там, де є польскі (нераз дві і три) ґімназії. Натомість як найбільшу увагу звернути на краще вивінування і обезпечення вже істнуючих ґімазій, аз другого боку вернути до основування бурс при істнуючих вже укр. ґімназіях, через що вони скріпляться. — Одначе на першому місці теперішньої хвилі стоїть народня школа і щкола професійна (фахова, промислова, торговельна і т. п.)!

Польські провдники звертають ослоблившу увагу на народне шкільництво тому, бо через нього поступає національно-державне освідомленнє широких мас, — а на професійні школи тому, бо вони мають випродукувати армію польських ремісників та купців. "Без багатого польського ремесла та торговлі — пише проф. Сікора в "Гоньцу Кракофскім" (ч. 234) — ми будемо завсігди народом карловатим без хребетного стовпа, без нормальної підстави суспільного багатцтва". Тому, замість творити "інтелігентний виснажений пролетаріят", польські правлячі кола звертають тепер пильну увагу на витворення „здорового, багатого продуктивного ремісничого та купецького стану". — ТСЛ. зробило вже багато в тому напрямі. Нині числить воно 55 промислових шкіл і курсів.

Тим більшу увагу мусить на цю обставину звернути поневолена нація, бо дійсно не виснаженим, залежним урядництвом, — але здоровим, економічно сильним, продуктивним, независимим елементом може вона осягнути оконечну ціль своїх змагань. Отже передусім всенародні приватні школи, а де на це позваляють місцеві обставини, — то і професійні школи мусять бути предметом особлившої нашої уваги і опіки.

Та число наших приватних шкіл не стоїть в ніякій пропорції зі стратами на полі нашово народного шкільництва під польською владою та до потреб нашої нації взагалі. Ми ще не зробили навіть одної сотої частини того, що ми повинні і мусимо зробити, коли не хочемо допустити до винародовлення грядучого нашого покоління. Іменно мусимо подбати, щоби в найкоротшому часі повстали у нас приватні школи "Рідної Школи" УПТ. бодай по всіх містах і місточках та загрожених національно селах а відтак і по всіх инших українських громадах, де є польська школа або де українську школу замінено на польську.

Друга дуже важна справа — це придбання своїх власних домів "Рідної Школи" для приміщення своїх приватних шкіл, бо досі наші школи по найбільшій части містяться в наймлених домівках. І знов мусимо зазначити, що польське ТСЛ. зробило в тому напрямі багато, бо в одному 1922 р. поставило 57 шкільних будинків. — З Кружкві "Рідної Школи" мин. року (1922/23) лише Кружок "Рідної Школи" УПТ. в Станиславові і ім. князья Льва у Львові на Личаківській дільниці спромоглися на вибудованнє своїх власних будинків. Кружки "Р. Шк." УПТ. в Стрию і Дрогобичи забираються вже також до будови, а кружок "Р. Шк." УПТ. в Калуши одержав в княжному дарі від патріотичної нашої громадянки п. Тиніцької, вдови по бурмистрі м. Калуши, дуже гарний і відповідний дім на поміщення в ньому приватних наших шкіл. Це нехай буде початком і заохотою до будовання власних домів, щоби ніодна наша приватна школа не остала без власного будинку!

Досі весь тягар удержання приватного шкільництва спочивав у нас на плечах лише одної невеликої частини суспільности. Частина нашої інтеліґенції і переважна частина широких мас нашого народу тут, за кордоном і за далеким океаном нічим не причинилася досі до збільшення фондів "Рідної Школи". Так само наш економічні орґанізації, торговлі, кооперативи і ріжні підприємства з дуже малесенькими виїмками зовсім не сповняли обовязку супроти "Рідної Школи". А треба знати, що н. пр. на Великій Україні всі економічні орґанізації, а в першій мірі кооперативи — повстали своїм завданням дбати не лише про чисто матеріяльні справи, але й підпомагати своє шкільництво. Вони прямо опікувалися школами, достарчаючи їм шкільних книжок і инших научних приборів та субвенціонуючи школи і учителів. І коли за деникінської влади українським школам відмовлено було всякої державної помочі, то головно завдяки нашим економічно-фінансовим орґанізаціям, а в першій мірі кооперативам та приватній жертвенности не лише наші школи там не упали, але навпа число укр. шкіл значно зросло, а через них свідомість серед широких народніх мас — помимо страшних утисків — глибшала і кріпшала.

Усвідомивши собі золоті слова проф. Я. Біленького, бувшого шкільного референта УПТ. "Рідної Школи", а саме; "Школи — все, найпаче-ж у теперішню хвилю, се серце народу. Перестане воно битися, ослабне воно, не стане й орґанізму самого!" — мусимо всі так фізичні як і правні члени укр. нації подбати, щоби тому серцю нації постійно додавати сили, щоби воно могло працювати, оживляти і кріпшати весь національний орґанізм.

Чеське "Школьська Матіца" під австрійським ярмом виховала була здорове духом і свідоме національно поколінне, що на наших очах створила могутню чеську державу. Серед Німців нема буквально ні одної одиниці, яка не належалаб до "Шульферайу" і не платила добровільного податку на його цілі. Тому то німецькі приватні школи стоять так сильно і високо, що ніякий польський "культуральний" наступ не може їх захитати.

Так само в нашій "Рідній Школі" мусить згуртуватися вся наша суспільність тут, за кордоном і за широким океаном.

Кождий Українець і кожда Українка, деб вони е жили, мусять стати членами "Рідної Школи", а також членам повинні стати всі наші товариства (читальні, кооперативи, фінансові інституції і т. п.) та підприемства і постійно платити 1% брутто всіх доходів (кооперативи і всі инші економічно-фінансові товариства 1% брутто торгу, касового впливу чи яких небудь трансакцій) титулом добровільного податку на "Рідну Школу".

Приєнуванням членів повинні обовязково занятися не лише наша інтеліґенція, але й селяни, міщани і робітники, — бо "Рідна Школа" — це для всіх спільна мета! В українській суспільности не сміє бути буквального ні одної одиниці без огляду на пол, вік, заннятте і політичні переконання, щоби вона не належала до "Рідної Школи" і постійно не сповняла обовязків супроти неиї. Головна Управа "Рідної Школи" виготовляє і доручає через Кружки "Рідної Школи" всім членам членські виказки. Кождий член укр. суспільности мусить мати таку членську виказку! Не лише орґани "Рідної Школи", але й поодинокі члени укр. громадянства повинні себе взаїмно контролювати, чи належать вони до "Рідної Школи" і чи сповняють обовязки супроти неї. Бо до великої оборонної акції за життя Нації через "Рідну Школу" мусить станути весь народ!

(Конець буде).